

dl. Oliviu Felecan o face în deschiderea cărții. Considerăm că lucrarea domniei sale contribuie din plin la această înțelegere.

Iustina Burci

Anca Ceașescu, *Rituri de trecere în societățile tradiționale. Nașterea*, Craiova, Editura Universitaria, București, Editura Pro Universitaria, 2014, 238 p. (Anca Ceașescu, *Rites of Passage in Traditional Societies. Birth*, Craiova, Universitaria Publishing House, Bucharest, Pro Universitaria Publishing House, 2014, 238 p.)

Cartea *Rituri de trecere în societățile tradiționale. Nașterea* abordează ansamblul de obiceiuri și practici magico-rituale legate de primul moment al existenței umane, valorificând informații de teren culese din satele din sudul Olteniei (județele Dolj, Mehedinți și Olt) și datele oferite de o bogată bibliografie de specialitate.

După un scurt cuvânt introductiv, în care autoarea își expune intențiile, în **primul capitol** al lucrării, se fac precizări teoretice privind trăsăturile caracteristice modului de gândire al omului societăților arhaice și tradiționale. Capitolul este realizat pe baza unei analize laborioase a unor lucrări și studii valoroase asupra acestui subiect, aparținând unor personalități, precum Mircea Eliade, Claude Lévi-Strauss, Gilbert Durand, Romulus Vulcănescu ș.a.

Autoarea se oprește asupra analizei simbolului, care ocupă un loc important în procesul de comunicare dintre societate și individ. De asemenea, sunt făcute precizări cu privire la „sacru” și „profan”, două concepte care definesc omul religios, la spațiu și timp, privite ca două condiții speciale, în funcție de ale căror caracteristici omul tradițional își desfășoară acțiunile.

În Capitolul al II-lea, este realizată, pentru început, o privire generală asupra obiceiurilor tradiționale, autoarea subliniind rolul acestora în transmiterea valorilor culturale. Obiceiurile sunt prezente în viața întregii comunități, constituindu-se într-un grupaj de reguli tradiționale care își pun amprenta asupra fiecărui individ. Din marea bogăție a obiceiurilor existente în zonă, autoarea se oprește asupra celor din ciclul familial. Momentul nașterii, care face subiectul acestei lucrări, semnifică un început, începutul existenței terestre. Este un act singular al existenței individului, care presupune trecerea într-o nouă modalitate existențială și implică, diferențiat, etapele esențiale ale unui rit de trecere: despărțirea de vechea stare, pregătirea pentru trecere și trecerea propriu-zisă, apoi integrarea în noua stare.

Capitolul III are ca temă sarcina, ca perioadă de prag. Autoarea ține să precizeze că obiceiurile de la naștere sunt precedate de elemente incluse în ciclul nupțial. Concret, este vorba despre rituri de fecunditate, care se constituie într-o componentă esențială a practicilor tradiționale ce însoțesc întemeierea unei familii. Alte aspecte luate în discuție vizează controlul obștei asupra natalității în comunitățile rurale și multitudinea de credințe, rituri și obiceiuri legate de această perioadă. Respectarea riguroasă, de către femeia însărcinată, a anumitor tabu-uri asigură tinerei familii posibilitatea de a avea urmași care să se înscrie în tiparul modelat de Sacru.

În următorul capitol al lucrării, studiul este direcționat către pășirea copilului în existență și integrarea lui în familie, neam și comunitate. Foarte interesant se dovedește a fi primul subcapitol, în care sunt reliefate diferite comportamente rituale care însoțesc acest prim moment al existenței. Un loc central îl ocupă credințele străvechi legate de nașterea pe pământ, pe solul familial al locuinței, cu rosturi magice și apotropaice evidente. Contactul direct cu pământul, atât al copilului, cât și al mamei, simbolizează încredințarea nou-născutului principiului generator, de la care cei doi primesc energie benefică și protecție.

În momentele imediat următoare nașterii, sunt performate o serie de rituri și practici magico-rituale, aspecte pe care autoarea le analizează în detaliu pe baza cercetărilor personale de teren și a materialelor de arhivă. Este vorba despre rituri de separare de mediul anterior (tăierea cordonului ombilical, îngroparea placentei) și de practici cu caracter augural, divinatoriu și magic-profilactic (prima scaldă rituală, „masa” ursitoarelor).

În **Capitolul V**, *Integrarea socială și în comunitatea de credință*, atenția este concentrată asupra actelor rituale postliminari, cum ar fi botezul, scaldă rituală după botez, riturile de denominație. Ceremonialul botezului, Sfânta Taină prin care nașterea este conectată la valorile sacre, se bucură, în prezent, de o mare importanță pentru lumea creștină. În urma botezului, copilul se naște din nou sufletește și primește un nume, ceea ce înseamnă integrarea lui în comunitate, identificarea socială a acestuia.

În tabloul obiceiurilor legate de naștere, un loc important îl ocupă practicile magice pentru protejarea copilului, înfăptuite în situații speciale, pentru a corecta anumite stări de anormalitate ivite pe parcursul drumului fiecărui individ: alegerea nașului din drum, „vânzarea simbolică” a copilului pe fereastră, datul copilului de pomană ș.a. Anca Ceaușescu face o interesantă analiză a acestora, observând menținerea unora dintre ele și în prezent, dar în forme diminuate, în timp ce altele au ieșit din sistemul actelor rituale.

Un capitol special (**Capitolul VI**) este dedicat simbolismului în cadrul ceremonialului nașterii. Autoarea supune analizei, în primul rând, simbolismul casei, din perspectiva mentalității tradiționale, care este privită nu numai ca formă materială, ci și ca spațiu sacru în care se derulează viața de familie. Centrul casei îl constituie vatra focului, de al cărei caracter sacru sunt legate numeroase acte magico-rituale, precum nașterea lângă vatră sau pe vatră, îngroparea placentei, botezul copilului la vatra focului etc. Elementele de arhitectură, respectiv ușa, pragul, fereastra devin parte a unui sistem de simboluri. Se constituie ca spații de trecere între interior și exterior, între spațiul sacru și spațiul profan, autoarea prezentând anumite rituri performate în cadrul acestora (rituri de separare, de integrare, rituri de preîntâmpinare a unei predestinări etc.).

Cum în societățile tradiționale înfăptuirea oricărui act ritual nu se face decât cu folosirea unor elemente sau obiecte considerate ca având valențe sacre, în ultimul subcapitol, autoarea realizează o analiză a componentelor scenariului ritualic, abordând aspecte ce țin de: simbolismul apei, ca element al purificării și al renașterii, „obiecte culturale”, precum colacul, plante și obiecte din inventarul casnic (busuiocul, usturoiul, vâtraiul, cuțitul) ș.a., toate cu valori menite să transforme starea de incertitudine într-una favorabilă, de împlinire.

Lucrarea este completată cu o bogată bibliografie și un rezumat în limba engleză.

În concluzie, putem spune că lucrarea reprezintă un demers care aduce numeroase contribuții la conturarea unei imagini autentice cu privire la obiceiurile din viața locuitorilor plaiurilor oltene, cu precădere cele legate de primul moment al existenței umane – nașterea.

Loredana-Maria Ilin-Grozoiu

Peter Sloterdijk, *Derrida, un egiptean – despre problema piramidei evreiești*, traducere din germană de Corina Bernic, București, Editura Humanitas, 2012, 86 p. (Peter Sloterdijk, *Derrida, an Egyptian – The Problem of the Hebrew Pyramid*, translated from German by Corina Bernic, Bucharest, Humanitas Publishing House, 2012, 86 p.)

Scrisă sub impactul emoțional al morții lui Jacques Derrida, în 2004, cartea lui Peter Sloterdijk este un omagiu adus gânditorului francez, ultimul mare reprezentant al filosofiei de sistem. Circumstanțele scrierii acestui mic volum sunt relatate de către Sloterdijk însuși: „Nu voi uita niciodată momentul în care, în octombrie 2004, pe când eram la Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt, Raimund Fellingner, editorul meu de la editura Suhrkamp, m-a întrebat: «Știi că a murit Derrida?» Nu știam. A fost ca și cum o mare cortină a căzut în fața ochilor mei. Deodată, toată zarva halelor de târg s-a dus în altă lume. Eram singur cu numele defunctului, singur cu un apel la fidelitate, singur cu senzația că lumea a devenit brusc mai grea și mai nedreaptă, dar și cu sentimentul grațitudinii față de ce a avut de arătat acest om (p. 85).

La scurtă vreme după încetarea din viață a lui Derrida, invitat să conferențeze în cadrul unei întâlniri la Villeneuve-les-Avignons pe tema „O zi Derrida”, Sloterdijk o face sub impactul